

Besluitformulier

Team Beleidsadviseurs en ondersteuning Ruimte

Zaaknummer : 380111 Datum : 10 mei 2021	Opsteller : A.F. Krol
Onderwerp: rol Alphen in gebiedsgerichte aanpak Nieuwkoopse Plassen	
Besluit: Akkoord te gaan met voorliggende bestuursopdracht.	

Publiekssamenvatting

Om de opgaven omtrent stikstofdepositie, bodemdaling en klimaatverandering voor de Nieuwkoopse Plassen aan te pakken, heeft de provincie Zuid-Holland de Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen ingericht, een breed overleg met diverse overheids- en gebiedspartijen. De gemeente Alphen aan den Rijn is ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij deze aanpak, omdat het oostelijk deel van de gemeente valt binnen de 10km zone rondom de Nieuwkoopse Plassen. Er is een zogenaamd Gebiedskader opgesteld, dat een beschrijving geeft van het gebied alsmede de doelstellingen voor stikstof- en bodemdalingsopgaven, en de overige doelstellingen die waar mogelijk mee worden genomen in de Gebiedsgerichte Aanpak. Momenteel worden d.m.v. een gebiedsproces de knelpunten in relatie tot deze opgaven in beeld gebracht en maatregelen geïnventariseerd en beoordeeld op kansrijkheid. Dit alles zal resulteren in een integraal gebiedsplan en uitvoeringsprogramma. De rol van de gemeente in deze aanpak zal worden bepaald middels voorliggende bestuursopdracht.

Inleiding

Aanleiding van de Gebiedsgerichte Aanpak

Op 8 juni 2020 heeft het Adviescollege Stikstofproblematiek (hierna: het Adviescollege) onder leiding van dhr. J.W. Remkes haar derde en zijn rapport "Niet alles kan, overal" uitgebracht, een eindadvies over de structurele aanpak van de stikstofproblematiek. Hierin wordt ingezet op een reductie van stikstofemissies met 50% in alle sectoren in 2030. Het Adviescollege adviseert verder een aparte aanpak voor NOx en NH3, waarbij NOx bronnen generiek moeten worden aangepakt (met uitzondering van piekbelasters) en NH3 voornamelijk gebiedsgericht moet worden aangepakt.

Het Kabinet neemt het advies niet volledig over en koerst op een daling van 26% in 2030 uitgaande van generieke landelijke maatregelen. Er wordt door de provincie Zuid-Holland

onderzocht of deze daling met de voorgestelde maatregelen zal worden gehaald in de voor stikstofgevoelige gebieden in Zuid-Holland, waaronder de Nieuwkoopse Plassen. In ieder geval zullen de generieke maatregelen ook in dit gebied moeten worden uitgevoerd.

Daarnaast is het helder dat in de Nieuwkoopse Plassen sprake is van een depositie van ruim gemiddeld 1223 (mol/ha/j) en dat deze depositie vanwege de kritische depositiewaarde (KDW) van het meest gevoelige habitatype in het gebied, vochtige heide, uiteindelijk moet dalen naar max. 714 (mol/ha/j), dat wil zeggen een reductie van ruim 600 (mol/ha). 50 % hiervan moet binnen tien jaar worden gerealiseerd uitgaande van het rapport van het Adviescollege. Dit betekent dat in 2030 een reductie moet zijn bereikt van ruim 300 (mol/ha/ja). Reden voor de provincie Zuid-Holland om de Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen op te zetten.

Opzet van de begeleiding

Er is een ambtelijke werkgroep ingericht om inhoudelijke input te geven aan de Gebiedsgerichte Aanpak. Daarbij is er een bestuurlijke stuurgroep ingericht, met vertegenwoordiging uit de provincies Zuid-Holland en Utrecht, gemeenten Nieuwkoop, Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Woerden, Ronde Venen en waterschappen Stichtse Rijnlanden, Amstel, Gooi & Vecht en Rijnland. Robert-Jan van Duijn, burgemeester Nieuwkoop is voorzitter van de stuurgroep. Ook gebiedspartijen, zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en agrarische belangenbehartigers werken mee binnen deze Aanpak.

Daarnaast geven drie bestuurlijke trekkers aansturing geven aan een drietal thema-werkgroepen: Landbouw (Han Weber-gedeputeerde Prov. Zuid-Holland), Natuur&Water (Gerard Doornbos-o.m. voorm. dijkgraaf Hoogheemraadschap van Rijnland) en NOx (Jan Willem Groot-voorm. wethouder Amstelveen).

Beoogd maatschappelijk resultaat

Het overkoepelende resultaat van de Gebiedsgerichte Aanpak is dat uiteindelijk de natuurkwaliteit van de Nieuwkoopse Plassen en omgeving verbetert. De rol die de gemeente Alphen aan den Rijn op zich neemt in de Gebiedsgerichte Aanpak en dan met name in het opstellen van het integraal gebiedsplan en het uitvoeringsprogramma zal d.m.v. deze bestuursopdracht bepaald worden.

Kader

Zoals in de Aanleiding aangegeven, is deze Gebiedsgerichte Aanpak ingegeven door de stikstofproblematiek. Daarnaast staat in het Coalitieakkoord dat de gemeente wil samenwerken met de agrarische sector aan een toekomstbestendige landbouw, met oog voor schoon water en een gezonde bodem.

Argumenten

Door de rol van de gemeente in de aanpak te bepalen, kunnen er weloverwogen keuzes gemaakt worden op welke maatregelen de gemeente welke inzet zal plegen, in welke gemeentelijke

programma's deze activiteiten opgenomen kunnen worden en wat de financiële gevolgen daarvan zullen zijn. Daarbij wordt gekeken naar met welke partijen samengewerkt kunnen worden.

Duurzaamheid

Het uiteindelijke doel is een verbetering van de natuurkwaliteit van de Nieuwkoopse Plassen. De maatregelen die hiervoor genomen gaan worden, zullen ook binnen de Alphense gemeentegrenzen effect hebben op de emissie van stikstof, NOx en CO2, de verduurzaming van de landbouw en het tegengaan van bodemdaling. De rol die Alphen kiest in deze aanpak kan de mate van verduurzaming op deze knelpunten bepalen.

Participatie

In de uitvoering van eventuele maatregelen zal samengewerkt worden met relevante partijen, zoals het hoogheemraadschap van Rijnland, individuele agrariërs, belangenorganisaties zoals LTO en agrarische natuurverenigingen. In het bepalen van de positie die Alphen inneemt in de uitvoering, zal ook een analyse gemaakt worden van de rol van deze partijen.

Financiële consequenties

Het proces van bepalen van de positie van Alphen in dit proces, zal geen financiële consequenties hebben. De uitvoering van die uiteindelijke rol zal wél financiële consequenties hebben. In de uitvoering van deze bestuursopdracht zullen deze consequenties uitgewerkt worden.

Realisatie

Zie bijlage voor een uitwerking van de opdracht, inclusief planning.

Bijlage(n):

- Bestuursopdracht rol Alphen in GGA Nieuwkoopse Plassen-def ;
- ;
- .

Positionering gemeente Alphen aan den Rijn in de gebiedsgerichte aanpak Nieuwkoopse Plassen

Inleiding

Aanleiding

De natuurkwaliteit van de Nieuwkoopse Plassen is niet op orde. Het herstel van kwetsbare habitattypen gaat te langzaam. Daarbij is stikstofdepositie een van de grootste remmende factoren. Daarnaast moet in het veenweidegebied de emissie van broeikasgassen (in dit geval CO₂) uit de bodem geremd worden als mitigerende maatregel tegen klimaatverandering. Dit betekent dat er ingrijpende maatregelen genomen moeten worden om emissies van N en CO₂ te verminderen.

In het overlegorgaan Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen komen verschillende lagen van de overheid samen met andere gebiedspartijen zoals Natuurmonumenten en de agrarische sector om d.m.v. een plan van aanpak te bepalen wat de komende jaren de koers zal zijn om te werken aan het verminderen van deze emissies. Het plan van aanpak zal gericht zijn op natuurherstel (door beheer, verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van N-depositie) en de vermindering van bodemdaling en dus de CO₂-uitstoot. Daarnaast zal het aanhaakmogelijkheden voor andere doelen zoals waterkwaliteit en biodiversiteit bevatten. Achterliggende randvoorwaarde is dat er toekomstperspectief blijft voor het gebied en de agrarische ondernemers in het gebied.

De gebieden rondom Zwammerdam en Aarlanderveen (fig. 1) worden direct beïnvloed door de keuzes die deze opgave met zich meebrengt, maar ook de rest van de gemeente zal hiervan de effecten ondervinden. Het is daarom belangrijk dat de gemeente Alphen aan den Rijn een goede afweging maakt in de te nemen maatregelen en de rol die zij wil spelen in dit proces.

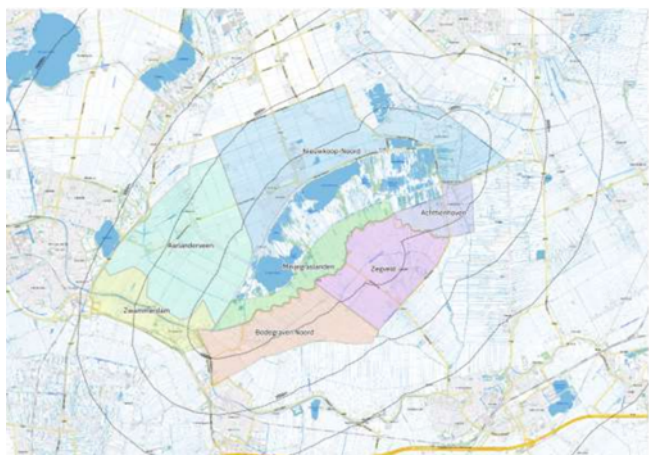

Fig. 1 Polders rondom de Nieuwkoopse Plassen

Naast de directe opgaven vanuit de gebiedsgerichte aanpak Nieuwkoopse Plassen, spelen er ook nog algemene opgaven en trends in de agrarische sector als geheel die invloed hebben op dit gebied. Hierbij moet gedacht worden aan de transitie naar kringlooplandbouw, het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en de verduurzaming van de agrarische sector door het gebruik van hernieuwbare energie. Ook de wens van consumenten om beter te weten waar hun voedsel vandaan komt, zal impact hebben op het gebied. Voorbeelden hiervan zijn al in de omgeving te vinden in de vorm van voedselbossen en Herenboeren-concepten.

Gebiedsomschrijving

In de Omgevingsvisie wordt onder een aantal thema's het gebied rond Aarlanderveen en Zwammerdam genoemd. Het hele gebied is onderdeel van een beoogde groen-blauwe as langs de noordelijke stads- en dorpsranden van Zwammerdam, Alphen aan den Rijn en Koudekerk, met een met nieuwe ecologische verbindingen tussen Nieuwkoopse plassen en Kagerplassen, via Molenviergang en de Noordrand.

Aarlanderveen heeft als lintdorp het meest agrarische én cultuurhistorisch waardevolle karakter van de gemeente. De drooggemaakte polder aan de westzijde van Aarlanderveen is uniek vanwege de molenviergang. Het is door de provincie aangewezen als 'kroonjuweel'; cultuurhistorie moet hier de drager zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Binnen het huidige gebruik en met de in bovenstaande aanleiding genoemde uitdagingen wil de gemeente zoeken naar mogelijkheden voor behoud van het waardevolle agrarische cultuurlandschap. Hierbij moet gedacht worden aan combinaties van (kleinschalige) recreatie, landschap en natuur, waarbij ook waterrecreatie een van de ontwikkelpunten is voor de polders rond Aarlanderveen.

Het karakter van Zwammerdam wordt bepaald door de mix van landbouw en bedrijvigheid aan de Oude Rijn. Onder meer vanwege de vindplaats van een Romeinse nederzetting wordt het cultureel erfgoed van het dorp gezien als belangrijk onderdeel van het DNA. Zwammerdam is een van de weinige dorpen in de Rijnstreek die gebouwd is rondom een plein met een brinkdorp structuur.

Het buitengebied van Zwammerdam valt in de Omgevingsvisie onder de Oude Rijn-N11 zone, waar het resterende groene gebied onder druk staat van bedrijvigheid, woningbouw en energie. Hier zijn wellicht nog kansen voor agrarisch natuurbeheer en een bij-vriendelijke inrichting, maar rendabele primaire landbouw bedrijven is hier moeilijk vanwege de beperkingen in schaalvergroting.

Relatie met lopende onderzoeken en projecten

De gemeente is momenteel betrokken bij een aantal onderzoeken en projecten in dit gebied. In het door LTO Noord geleide project Integrale gebiedsaanpak Aarlanderveen wordt ingezet op een integraal gebiedsproces waarbij agrarisch ondernemers in de polder Aarlanderveen een vitale landbouw met een goed toekomstperspectief voor de boer tegemoet kunnen zien. Daarbij werken zij gezamenlijk aan de maatschappelijke doelen als stikstofreductie, een betere waterkwaliteit, verbetering van de biodiversiteit en het verminderen van bodemdaling. Ook het hoogheemraadschap van Rijnland en de provincie Zuid-Holland zijn bij dit project betrokken.

Daarnaast voert LTO Noord momenteel een regionaal project uit om agrariërs te informeren naar hun kansen en knelpunten richting het plaatsen van zonnepanelen op de daken van hun bedrijfsgebouwen. Dit project wordt gefinancierd door de gemeenten Alphen aan den Rijn, Bodegraven, Zuidplas, Waddinxveen en Zoeterwoude.

Ook doet de gemeente zelf onderzoek. In het onderzoek Staat en Toekomst van het Buitengebied, dat het gehele buitengebied van de gemeente beslaat, wordt in detail gekeken naar hoe het buitengebied er sociaal, economisch en ruimtelijk voor staat. Er wordt getracht antwoord op vragen te krijgen zoals: welke knelpunten ervaren bewoners van het buitengebied? Welke opgaven zijn er, en welke kansen liggen er voor het oprapen als het gaat om natuurontwikkeling, recreatie en verduurzaming? Dit onderzoek zal input geven voor nieuw plattelandsbeleid, maar ook gebruikt worden voor uitvoering van de Omgevingsvisie.

Doelstelling

Het doel van deze bestuursopdracht is om keuzes te kunnen maken in welke rol de gemeente Alphen aan den Rijn wil spelen in de gebiedsgerichte aanpak Nieuwkoopse Plassen én welke maatregelen geschikt zijn om binnen de gemeente genomen te worden.

Probleemstelling

Hoofdvraag

Welke positie wil de gemeente Alphen aan den Rijn innemen in de gebiedsgerichte aanpak Nieuwkoopse Plassen? Het gaat daarbij om de volgende thema's:

- Landbouw
- Natuur en Water
- NOx

Onderzoeksvragen

Thema Landbouw

- Welke keuzes gaat de gemeente maken in het maatregelenpakket voor de agrarische sector?
- Welke andere opgaven zijn gediend met deze maatregelen?
- Welke rol wil de gemeente spelen in het verwezenlijken van deze maatregelen?
- Met welke partners gaat de gemeente hierin samenwerken?

Thema Natuur en Water

- Kan en wil de gemeente een rol spelen in het verbeteren van de waterkwaliteit in het KRW waterlichaam Vaarten Noord- en Zuideinder polder?

- Kan en wil de gemeente een rol spelen in het verbeteren van de waterkwaliteit in de overige wateren rondom Aarlanderveen en Zwammerdam?
- In polder Aarlanderveen komt in het IBP Vitaal Platteland-project “Boeren met toekomst Aarlanderveen”, landbouw en natuur- en waterbeheer samen. Welke rol kan de gemeente in dit project spelen?

Thema NOx

- Welke rol kan de gemeente spelen in de NOx emissie-reductie?
- Kan de gemeente een rol spelen in de verleasing van stikstofrechten?
- Welke maatregelen die zijn opgenomen in de RES kan de gemeente aandragen of zelfs uitvoeren?

Resultaat bestuursopdracht

- De gemeente weet wat haar inzet en rol zal zijn in de gebiedsgerichte aanpak
- De gemeente heeft voor de maatregelen die bijdragen aan het verminderen van de stikstofemissie overwogen welke voor haar gebied geschikt zijn
- De gemeente heeft voor de maatregelen die bijdragen aan het verminderen van de CO2-emissie overwogen welke voor haar gebied geschikt zijn
- De gemeente weet met welke partijen zij moet samenwerken om de maatregelen te verwezenlijken en heeft daarbij de goede participatie- en communicatielijnen te pakken
- De gemeente is zich bewust van de financiële en ruimtelijke consequenties van het realiseren van de diverse maatregelen

Uitgangspunten

- Het effect van bestuurlijke keuzes in dit traject kunnen leiden tot koerswijziging en een andere invulling van nu lopende trajecten.
- De uitvoeringsplannen van de Duurzaamheidsvisie, Omgevingsvisie, RES en andere gemeentelijke en regionale visies worden zoveel mogelijk ingezet om de maatregelen voor de opgaven uit deze gebiedsgerichte aanpak, uit te voeren.
- Er blijft toekomstperspectief voor het gebied en de agrarische ondernemers in het gebied.

Vervolg

- De inzichten uit deze opdracht worden ingebracht in alle sectorale en gebiedsgerichte trajecten op de verschillende schaalniveaus.

Uitvoering

Na opdrachtverlening zal aan de opgavemanager Duurzaamheid en Klimaat worden gevraagd de bestuursopdracht uit te voeren.

Opdrachtgever bestuurlijk	:	Erik van Zuylen, Kees van Velzen
Opdrachtgever ambtelijk	:	Taco Noordenbos
Opdrachtnemer	:	Aafke Krol
Intern betrokken:		Wietske Romijn, Anka Silvertand, Aad van Klaveren
Extern betrokken	:	alle betrokkenen bij de GGA Nieuwkoopse Plassen

Planning

Opstellen bestuursopdracht	:	April 2021
Vaststellen bestuursopdracht	:	Mei 2021
Start bestuursopdracht	:	Mei 2021
Opleveren bestuursopdracht	:	Derde kwartaal 2021
Collegebesluit	:	18 mei 2021